

Fylgiskjal I.**Samþykkt nr. 175, um hlutastörf.**

Allsherjarþing Alþjóðavinnumálstofnunarinnar, sem kom saman til 81. þingsetu sinnar í Genf 7. júní 1994 eftir kvaðningu stjórnarnefndar alþjóðavinnumálaskrifstofunnar, gefur gaum að því að ákvæði samþykktar um jöfn laun frá 1951, ákvæði samþykktar um mismunun til atvinnu og starfa frá 1958 og ákvæði samþykktar og tillögu um starfsfólk með fjölskylduábyrgð frá 1981 skipta máli fyrir hlutastarfsmenn, og

gefur gaum að því að ákvæði samþykktar um atvinnuuppbyggingu og vernd gegn atvinnuleysi frá 1988 og tillögu um atvinnustefnu (viðauka) frá 1984 skipta máli fyrir slíka starfsmenn, og

viðurkennir mikilvægi arðbærrar og frjálsrar atvinnu fyrir alla starfsmenn, efnahagslegt mikilvægi hlutastarfa, þörf fyrir atvinnustefnu þar sem tekið sé tillit til hlutastarfa við útvegum frekari atvinnutækifæra og þörf fyrir að tryggja vernd hlutastarfsmanna á sviðum aðgangs að atvinnu, starfskjara og almannatrygginga, og

þar eð þingið hefur samþykkt tilteknar ábendingar um hlutastörf, sem er fjórða mál á dagskrá þessa þings, og

þar eð þingið hefur ákveðið að þessar ábendingar skuli gerðar í formi alþjóðasamþykktar,

gerir þingið í dag, 24. júní 1994, eftirfarandi samþykkt sem nefna má Samþykkt um hlutastörf, 1994.

1. gr.

Í þessari tillögu:

- a. táknað hugtakið „hlutastarfsmaður“ starfsmann sem hefur styttri venjulegan vinnutíma en starfsmenn í fullu starfi sem stunda sambærilega vinnu,
- b. getur venjulegur vinnutími, sem vitnað er til í staflið a, verið reiknaður vikulega eða sem meðaltal á tilteknu vinnutímabili,
- c. táknað hugtakið „starfsmaður í fullu starfi sem stundar sambærilega vinnu“ starfsmann í fullu starfi sem:
 - i. ráðinn er á sömu kjörum,
 - ii. gegnir sams konar eða sambærilegu starfi, og
 - iii. er ráðinn á sama vinnustað eða, ef enginn sambærilegur starfsmaður í fullu starfi er á vinnustaðnum, til sama fyrirtækis eða, ef enginn sambærilegur starfsmaður í fullu starfi er hjá fyrirtækinu, í sömu starfsgrein, og hlutaðeigandi hlutastarfsmaður;
- d. teljast starfsmenn í fullu starfi, sem verða fyrir atvinnuleysi að hluta, þ.e. verða fyrir sameiginlegri og tímabundinni fækkun venjulegra vinnustunda af efnahags-, tæknieða skipulagslegum ástæðum, ekki hlutastarfsmenn.

2. gr.

Þessi samþykkt hefur ekki áhrif á hagstæðari ákvæði sem taka til hlutastarfsmanna samkvæmt öðrum alþjóðlegum samþykktum á sviði atvinnumála.

3. gr.

1. Þessi samþykkt tekur til allra hlutastarfsmanna, en undirskilið er að aðildarríki er heimilt, að höfðu samráði við hlutaðeigandi samtök atvinnurekenda og launafólks, að undanskilja frá ákvæðum hennar að öllu eða nokkru leyti tiltekna flokka starfsmanna eða vinnustaða ef beiting hennar á viðkomandi sviði mundi valda sérstökum og verulegum vanda.

2. Sérhverju aðildarríki, sem hefur staðfest þessa samþykkt og notfærir sér þá heimild sem tilgreind er í 1. tölulið, ber í skýrslum sínum um beitingu þessarar samþykktar, skv. 22. gr. stofnskrár Alþjóðavinnuálagstofnunarinnar, að tilgreina hvern þann flokk starfsmanna eða vinnustaða sem er þannig undanskilinn og ástæðurnar til þess að slíkt taldist eða telst enn nauðsynlegt.

4. gr.

Gerðar skulu ráðstafanir til að tryggja að hlutastarfsmenn njóti sömu verndar og veitist starfsmönnum í fullu starfi hvað snertir:

- a. félagafrelsi, rétt til að gera almenna kjarasamninga og rétt til að vera fulltrúi starfsmanna,
- b. öryggi og heilbrigði við vinnu,
- c. mismunun til atvinnu og í starfi.

5. gr.

Gerðar skulu ráðstafanir samkvæmt lögum og venju hvers ríkis til að tryggja að hlutastarfsmönnum, vegna þess að þeir eru í hlutastarfi, séu ekki greidd grunnlaun sem eru lægri en grunnlaun sambærilegra starfsmanna í fullu starfi, hvort sem laun beggja eru reiknuð fyrir unnar klukkustundir, eftir afköstum eða samkvæmt ákvæðisvinnutaxta.

6. gr.

Lögbundin atvinnutengd almannatryggingakerfi skulu aðlöguð þannig að hlutastarfsmenn njóti sömu starfskjara og starfsmenn í fullu starfi; slík starfskjör má miða við vinnutímafjölda, framlög eða tekjur, eða ákvarða með öðrum hætti sem samræmist lögum og venjum hvers ríkis.

7. gr.

Gerðar skulu ráðstafanir til að tryggja að hlutastarfsmenn njóti sambærilegra starfskjara og starfsmenn í fullu starfi hvað snertir:

- a. mæðravernd,
- b. starfslok,
- c. launað árlegt leyfi og almenna frídaga á launum, og
- d. veikindafrí,

enda sé það undirskilið að ákvarða megi fjárhagsleg réttindi í hlutfalli við vinnustundafjölda eða tekjur.

8. gr.

1. Aðildarríki er heimilt að undanskilja hlutastarfsmenn ef vinnustundafjöldi þeirra eða tekjur eru fyrir neðan tiltekið lágmark:

- a. frá þátttöku í hvers konar lögbundnum almannatryggingakerfum, sem tilgreind eru í 6. gr., nema hvað varðar vinnuslysabætur,

- b. frá þátttöku í hvers konar ráðstöfunum sem gerðar eru á þeim sviðum sem tilgreind eru í 7. gr., nema hvað varðar aðrar ráðstafanir í mæðravernd en þær sem bjóðast samkvæmt lögbundnum almannatryggingakerfum.
2. Það lágmark sem tilgreint er í 1. tölulið skal vera nægilega lágt svo að óhóflegur hundraðshluti hlutastarfsmanna sé ekki undanþeginn.
3. Aðildarríki, sem notfærir sér þann möguleika sem tilgreindur er í 1. tölulið hér að ofan, ber:
- a. að endurskoða gildandi lágmark,
 - b. að tilgreina í skýrslum sínum um beitingu þessarar samþykktar, skv. 22. gr. stofnskrár Alþjóðavinnuálagstofnunarinnar, gildandi lágmark, ástæðurnar fyrir því og hvort hugað sé að stigvaxandi vernd þeirra starfsmanna sem undanþegnir eru.
4. Haft skal samráð við helstu samtök atvinnurekenda og launafólks um ákvörðun, endurskoðun og breytingu þess lágmarks sem tilgreint er í þessari grein.

9. gr.

1. Ráðstafanir skulu gerðar til að auðvelda aðgang að arðbæru og frjálsum hlutastarfi sem fullnægir bæði þörfum atvinnurekenda og starfsmanna, svo fremi að tryggð sé sú vernd sem tilgreind er í 4.–7. gr. hér að ofan.
2. Slíkar ráðstafanir skulu m.a. vera fólgnar í:
- a. endurskoðun laga og reglugerða sem kunna að koma í veg fyrir eða draga úr framboði eða eftirspurn eftir hlutastörfum,
 - b. beitingu vinnumiðlunarskrifstofa, þar sem þær er fyrir hendi, til að finna og kynna möguleika á hlutastörfum í þeim upplýsingum sem þær veita og við vinnumiðlun,
 - c. sérstakri áherslu í atvinnuálagstefnu á þarfir og óskir tiltekinna hópa, svo sem atvinnulausra, framfærenda, eldri starfsmanna, fatlaðra og starfsmanna sem stunda nám eða eru í starfsþjálfun.
3. Slíkar ráðstafanir geta m.a. verið fólgnar í rannsóknnum og dreifingu upplýsinga um að hvaða marki hlutastörf komi til móts við efnahags- og félagslegar þarfir atvinnurekenda og launafólks.

10. gr.

Þar sem það á við skal gera ráðstafanir til að tryggja að flutningur úr fullu starfi í hlutastarf eða öfugt sé frjálst og samkvæmt ákvæðum laga og í samræmi við venju í hverju ríki.

11. gr.

Ákvæðum þessarar samþykktar skal framfylgt með lögum eða reglugerðum, nema að því marki sem þau koma til framkvæmda með almennum kjarasamningum eða öðrum hætti samkvæmt venjum hvers ríkis. Haft skal samráð við helstu samtök atvinnurekenda og launafólks áður en slík lög eða reglugerðir eru samþykkt.

12. gr.

Formlegar fullgildingar þessarar samþykktar skulu sendar forstjóra alþjóðavinnuálagsskrifstofunnar til skrásetningar.

13. gr.

1. Þessi samþykkt skal einungis vera bindandi fyrir þau aðildarríki Alþjóðavinnu-
málastofnunarinnar sem hafa látið forstjórann skrá fullgildingar sínar.

2. Hún gengur í gildi tólf mánuðum eftir að fullgildingar tveggja aðildarríkja hafa ver-
ið skráðar hjá forstjóranum.

3. Síðan gengur samþykktin í gildi að því er snertir hvert aðildarríki tólf mánuðum eft-
ir að fullgilding þess hefur verið skráð.

14. gr.

1. Aðildarríki, sem fullgilt hefur samþykkt þessa, getur sagt henni upp að liðnum tíu
árum frá fyrstu gildistöku hennar. Tilkynningu um uppsögn skal senda forstjóra alþjóða-
vinnuáskrifstofunnar til skrásetningar. Slík uppsögn öðlast ekki gildi fyrir en ár er lið-
ið frá skrásetningardegi hennar.

2. Sérhvert aðildarríki, sem fullgilt hefur samþykkt þessa en notfærir sér ekki innan
árs frá lokum tíu ára tímabilsins, sem um getur í fyrri tölulið, rétt þann til uppsagnar sem
kveðið er á um í þessari grein, skal bundið af henni í annað tíu ára tímabil, en getur síð-
an sagt henni upp að loknu hverju tíu ára tímabili í samræmi við ákvæði þessarar grein-
ar.

15. gr.

1. Forstjóri alþjóðavinnuáskrifstofunnar skal tilkynna öllum aðildarríkjum Al-
þjóðavinnuáskrifstofunnar skráningu allra fullgildinga og uppsagna sem aðildarríki
stofnunarinnar hafa sent honum.

2. Þegar forstjórinn tilkynnir aðildarríkjum stofnunarinnar skrásetningu annarrar full-
gildingarinnar sem honum berst skal hann vekja athygli þeirra á því hvaða dag sam-
þykktin gangi í gildi.

16. gr.

Forstjóri alþjóðavinnuáskrifstofunnar skal senda aðalritara Sameinuðu þjóðanna til
skrásetningar, skv. 102. gr. sáttmála Sameinuðu þjóðanna, allar upplýsingar um fullgild-
ingar og uppsagnir sem hann hefur skrásett í samræmi við ákvæði undanfarandi greina.

17. gr.

Þegar stjórnarnefnd alþjóðavinnuáskrifstofunnar kann að álíta það nauðsynlegt skal
hún leggja fyrir allsherjarþingið skýrslu um framkvæmd þessarar samþykktar og athuga
jafnframt hvort æskilegt sé að setja á dagskrá þingsins endurskoðun hennar allrar eða
hluta hennar.

18. gr.

1. Ef þingið gerir nýja samþykkt, sem breytir þessari samþykkt að öllu eða nokkru
leyti, og sú samþykkt mælir ekki fyrir um á annan veg, skal:

- a. fullgilding aðildarríkis á hinni nýju samþykkt *ipso jure* hafa í för með sér tafarlausa
uppsögn þessarar samþykktar, þrátt fyrir ákvæði 14. gr. hér að framan, ef hin nýja
samþykkt öðlast gildi og þá frá þeim tíma þegar það gerist;
- b. aðildarríkjum ekki heimilt að fullgilda þessa samþykkt eftir að hin nýja samþykkt
hefur öðlast gildi.

2. Þessi samþykkt skal, hvað sem öðru líður, halda gildi sínu hvað snertir form og efni í þeim aðildarríkjum sem hafa fullgilt hana en ekki hina nýju samþykkt.

19. gr.

Enskur og franskur texti þessarar samþykktar er jafngildur.

Fylgiskjal II.

Tillaga nr. 182, um hlutastörf.

Allsherjarþing Alþjóðavinnuálastofnunarinnar, sem kom saman til 81. þingsetu sinnar í Genf 7. júní 1994 eftir kvaðningu stjórnarnefndar alþjóðavinnuálastofnunar, þar eð þingið hefur samþykkt tiltekna ábendingar um hlutastörf, sem eru fjórða mál á dagskrá þessa þings, og

þar eð þingið hefur ákveðið að þessar ábendingar skuli gerðar í formi tillögu sem kemur til viðbótar við alþjóðasamþykkt um hlutastörf 1994,

gerir þingið í dag, 24. júní 1994, eftirfarandi tillögu sem nefna má Tillögu um hlutastörf 1994:

1. Ákvæði þessarar tillögu skyldu skoðuð í ljósi ákvæða Samþykktar um hlutastörf (hér eftir nefnd „samþykktin“).
2. Í þessari tillögu:
 - a. tákna hugtakið „hlutastarfsmaður“ starfsmann sem hefur styttri venjulegan vinnutíma en starfsmenn í fullu starfi sem stunda sambærilega vinnu;
 - b. getur venjulegur vinnutími, sem vitnað er til í staflíð a, verið reiknaður vikulega eða sem meðaltal á tilteknu vinnutímabili;
 - c. tákna hugtakið „starfsmaður í fullu starfi sem stundar sambærilega vinnu“ starfsmann í fullu starfi sem:
 - i. ráðinn er á sömu kjörum;
 - ii. gegnir sams konar eða sambærilegu starfi; og
 - iii. er ráðinn á sama vinnustað eða, ef enginn sambærilegur starfsmaður í fullu starfi er á vinnustaðnum, í sama fyrirtæki eða, ef enginn sambærilegur starfsmaður í fullu starfi er hjá fyrirtækinu, í sömu starfsgrein, og hlutaðeigandi hlutastarfsmaður;
 - d. teljast starfsmenn í fullu starfi, sem verða fyrir atvinnuleysi að hluta, þ.e. verða fyrir sameiginlegri og tímabundinni fækkun venjulegra vinnustunda af efnahags-, tækni- eða skipulagslegum ástæðum, ekki hlutastarfmenn.
3. Þessi tillaga tekur til allra hlutastarfmanna.
4. Samkvæmt lögum og venjum hvers ríkis skyldu atvinnurekendur hafa samráð við fulltrúa hlutaðeigandi starfsmanna um tilkomu eða aukningu hlutastarfa í miklum mæli, um reglur og tilhögun slíkrar vinnu, svo og varnaraðgerðir og skipulagningu eftir því sem nauðsyn krefur.
5. Hlutastarfmönnum skal gerð grein fyrir starfskjörum sínum skriflega eða með öðrum þeim hætti sem samrýmist lögum og venjum hvers ríkis.

6. Sú aðlögun, sem gerð skal í samræmi við 6. gr. samþykktarinnar hvað snertir lög-
bundin atvinnutengd almannatryggingakerfi, skal miðast við:
 - a. ef við á, að draga smám saman úr tekju- eða vinnutímamörkum sem skilyrði fyrir aðild að slíkum kerfum;
 - b. eftir því sem við á, að veita hlutastarfsmönnum lágmarksbætur eða fastar bætur, einkum elli-, sjúkra-, örorku- og mæðralífeyri, svo og fjölskyldubætur;
 - c. að viðurkenna þá meginreglu að hlutastarfsmenn, sem hafa ekki lengur vinnu eða sagt hefur verið upp og eru aðeins að leita hlutastarfi, fullnægi því skilyrði að vera reiðubúnir til starfa, en það er forsenda greiðslu atvinnuleysisbóta;
 - d. að draga úr þeirri hættu að hlutastarfsmenn skaðist af völdum kerfa:
 - i. þar sem forsenda bótaréttinda er tiltekið tímabil sem veitir réttindi og miðast við tímabil framlags, tryggingar eða starfstíma í tiltekinn viðmiðunartíma; eða
 - ii. þar sem bótafjárhæð ræðst bæði af fyrri meðaltekjum og tímabili framlags, tryggingar eða starfstíma.
7. (1) Þar sem við á skyldu viðmiðunarmörk bótaréttinda samkvæmt einkareknum tryggingakerfum, sem koma til viðbótar eða í stað lögbundinna almannatryggingakerfa, lækkuð smám saman svo að þau nái sem best til hlutastarfsmanna.
- (2) Hlutastarfsmenn skyldu njóta verndar slíkra kerfa við sömu skilyrði og sambærilegir starfsmenn í fullu starfi. Þar sem við á má ákvarða slík skilyrði með tilliti til hlutfalls unninna stunda, framlags eða tekna.
8. (1) Eftir því sem við á skulu viðmiðunarmörk, sem miðast við unnar stundir eða tekjur skv. 8. gr. samþykktarinnar, lækkuð smám saman á þeim sviðum sem tilgreind eru í 7. gr. hennar.
- (2) Starfstíminn, sem krafist er sem skilyrðis fyrir vernd á þeim sviðum sem tilgreind eru í 7. gr. samþykktarinnar, skyldi ekki vera lengri hjá hlutastarfsmönnum en sambærilegum starfsmönnum í fullu starfi.
9. Þar sem hlutastarfsmenn stunda fleiri en eitt starf skyldi tekið tillit til heildarvinnustundafjölda þeirra, heildarframlags eða heildartekna þegar meta skal hvort þeir fullnægi viðmiðunarmörkum lögbundinna atvinnutengdra almannatryggingakerfa.
10. Hlutastarfsmenn skyldu njóta jafnræðis við starfmenn í fullu starfi hvað snertir launabætur umfram grunnlaun.
11. Gerðar skyldu allar viðeigandi ráðstafanir til að tryggja, að svo miklu leyti sem unnt er, að hlutastarfsmenn hafi jafnan aðgang að velferðarstofnunum og félagslegri þjónustu hlutaðeigandi fyrirtækis; slíkar stofnanir og þjónusta skyldu, að því marki sem unnt er, aðlagðar þörfum hlutastarfsmanna.
12. (1) Við ákvörðun fjölda og tímasetningar vinnustunda hlutastarfsmanna skyldi tekið tillit jafnt til hagsmuna starfsmanns sem þarfa fyrirtækisins.
- (2) Að því marki sem við verður komið skyldu breytingar á vinnutíma hlutastarfsmanna og vinna utan umsamins vinnutíma vera háð takmörkunum og fyrirvara.
- (3) Launakerfi vegna vinnu utan umsamins vinnutíma skyldi háð samningum samkvæmt lögum og venjum hvers ríkis.
13. Samkvæmt lögum og venjum hvers ríkis skyldu hlutastarfsmenn njóta jafnræðis, og, eftir því sem við verður komið, við sams konar aðstæður til hvers konar leyfa sem starfsmenn í fullu starfi njóta, einkum hvað snertir launuð starfsleyfi, foreldraorlof og leyfi ef barn eða náinn ættingi starfsmanns veikist.

14. Þar sem það á við skyldu sömu reglur gilda um hlutastarfsmenn og starfsmenn í fullu starfi hvað snertir tímasetningu árlegs orlofs og vinnu á venjubundnum frídögum og almennum frídögum.
15. Þar sem það á við skyldu gerðar ráðstafanir til að vinna gegn sérstökum hömlum á aðgangi hlutastarfsmanna að menntun, starfsframa og tilfærslu í starfi.
16. Aðlaga skal ákvæði lögbundinna og atvinnutengdra almannatryggingakerfa sem draga úr framboði og eftirspurn eftir hlutastörfum, einkum þau sem:
 - a. leiða til hlutfallslega hærrí framlaga hlutastarfsmanna, nema þau sé unnt að réttlæta með samsvarandi hlutfallslega hærrí bótum;
 - b. draga án eðlilegrar ástæðu verulega úr atvinnuleysisbótum atvinnulausra starfsmanna sem ráða sig í hlutastörf um stundarsakir;
 - c. við útreikning ellilífeyris gera of mikið úr lækkuðum tekjum úr hlutastarfi sem starfsmaður hefur aðeins tekist á hendur um tíma áður en hann fer á eftirlaun.
17. Atvinnurekendur skyldu íhuga ráðstafanir til að auðvelda aðgang að hlutastörfum á öllum stigum fyrirtækisins, þar með talin störf sem krefjast fagmenntunar og stjórnuarstörf þar sem við á.
18. (1) Þar sem það á við skyldu atvinnurekendur taka tillit til:
 - a. beiðna starfsmanna um flutning úr fullu starfi í hlutastarf sem losnar í fyrirtækinu; og
 - b. beiðna starfsmanna um flutning úr hlutastarfi í fullt starf sem losnar í fyrirtækinu.(2) Atvinnurekendur skyldu með góðum fyrirvara veita starfsmönnum upplýsingar um hlutastörf og full störf sem eru laus í fyrirtækinu til þess að auðvelda þeim flutning úr fullu starfi í hlutastarf eða öfugt.
19. Þótt starfsmaður hafni því að vera fluttur úr fullu starfi í hlutastarf eða öfugt skal það í sjálfu sér ekki teljast gild ástæða til að segja honum upp störfum, en það kemur þó ekki í veg fyrir uppsögn, samkvæmt lögum og venjum í hverju ríki, af öðrum ástæðum tengdum rekstrarþörfum hlutaðeigandi fyrirtækis.
20. Þar sem aðstæður í hverju ríki og hverju fyrirtæki leyfa skyldi starfsmönnum gert kleift að flytjast í hlutastarf í þeim tilvikum þegar slíkt er réttlætanlegt, svo sem við þungun eða vegna þarfar til að annast um barn eða fatlaðan eða sjúkan náinn ættingja og fá síðan fullt starf á ný.
21. Í þeim tilvikum þar sem skyldur atvinnurekenda eru háðar fjölda starfsmanna þeirra skyldi telja hlutastarfsmenn sem starfsmenn í fullu starfi. Hins vegar er heimilt, þar sem það á við, að telja menn hlutastarfsmenn hlutfallslega í samræmi við vinnustundafjölda þeirra, en ávallt með þeim fyrirvara að þar sem slíkar skyldur snerta þá vernd sem tilgreind er í 4. gr. samþykktarinnar skulu þeir teljast starfsmenn í fullu starfi.
22. Dreift skyldi upplýsingum um forvarnir sem gilda um hlutastörf og hagnýtt skipulag hlutastarfa.